

løsning, som man paa ingen mulig Maade vil kunne ønske.

Naar den højtærede Finansminister derefter gik over til at udtale, — hvilket jeg maa lægge stor Vægt paa —, at han egentlig ikke indsaa, at der var nogen anden rigtig Grund til at gaa til en Tiendeafløsning end den Uvillie, der blandt Tiendeyderne næredes mod denne Afgift, maa jeg beklage at være ganske uenig med den højtærede Minister og at se ganske forskelligt paa denne Sag. Mig forekommer det nemlig, at der her ligger en virkelig Samfundsopgave for at løse, en Samfundsopgave, siger jeg, og jeg ved meget vel, at det er et stort Ord, der ofte bliver misbrugt, og jeg tvivler heller ikke om, at mange her i Salen ville finde, at Ordet heller ikke i denne Sag er paa sin rette Plads. Det undrer mig i og for sig ikke; thi for dem, der ere fødte og baarne og bestandig have levet under de røde Tage, er det saa naturligt, at de ikke kunne faa fuld Forstaaelse af de Tanker og Følelser, hvormed denne Sag betragtes ude i den store Befolkning. Har man derimod fra Barnsben færdedes mellem vor Bondestand, saa stiller Sagen sig ganske anderledes; har man levet et nært og langt Samliv med den Bondestand, hvorom der her i Landet falder store Lovord, og som jeg derfor ikke behøver nærmere at prise, saa vil man vide, at Bonden ikke kan forstaa, ikke kan fatte, hvorfor han skal svare Tiende og dermed lønne Præster, betale Vedligeholdelsen af Kirker, udvide og forskønne dem, al den Stund at baade Kirker og Præster tjene Besidderne af tiendefri Jord, Fabrikker og alle muligt andre Anlægs Beboere fuldt saa vel som ham, og endnu uforstaaeligere finder han de Tilfælde, der ikke saa ganske sjælden forekomme, hvor han maa svare Tiender til rige langt borte liggende Købstadkirker, som han maaske aldrig har set og maaske aldrig faar at se. Det er de Tanker og Følelser, der bevæge sig hos en stor Samfundsklasse i vort Folk.

Men der er endnu en anden Art Følelser, som den højtærede Finansminister ogsaa berørte, men som han syntes at komme meget let over, og som den tidligere Taler ret udførligt har omtalt, hvorfor jeg ikke skal komme alt for dybt ind derpaa. Tienden har fra først af hvilet paa al Jord, men i Tidernes lange Løb og vel særligt i Reformationstiden forstode de mægtige i Landet at skubbe Tiendeydyrderne af sig, saa at baade adelig og gejstlig Jord blev fri for Byrden, medens

Tienden endnu den Dag i Dag hviler paa Bondejorden. Der er derved sat en Skillemur mellem fri Jord og ufri Jord her i Landet, der er derved rejst en Skillemur mellem Besiddere af tiendepligtig og tiendefri Jord, som sikkerlig baade i social og politisk Henseende har sin store Betydning, hvorfor det nok kan kaldes en Samfundsopgave at rydde dette uheldige Skel bort.

Efter den Venlighed, hvormed et ganske lignende Lovforslag forrige Aar blev modtaget i dette Ting, og efter den Venlighed, hvormed det blev behandlet af det den Gang nedsatte Udvalg, hvoraf jeg havde den Ære at være Medlem, troede jeg i det hele taget ikke, at der nu vilde rejse sig saa store Betænkeligheder over for den eneste noget betænkelige Side, som Lovforslaget har, nemlig den finansielle. Jeg er ikke blind for, at det er et stort Krav, der herigennem stilles til Statskassen, og vi have jo fra en vis Side, særlig gennem Pressen, hørt om de uhyre Summer, ligefrem svimlende Summer, der som en national Gave til Bondestanden skulde udskrives af Statskassen; men jeg tror rigtignok, jeg kan tillade mig at betegne disse svimlende Summer som lige saa svimlende Overdrivelser. Det glæder mig da ogsaa i Dag at høre den højtærede Finansminister omtrent godkende sin Forgængers Udtalelser i den Henseende; han beregnede jo den Udgift, Statskassen vilde faa ved dette Lovforslags Gennemførelse, til ca. 47 Mill. Kr. Det er jo noget andet end det, man har set i Pressen om de 150 — 160 Mill. Kr., og dog kom denne Beregning fra en Mand, der som Finansminister maatte være særlig sagkyndig og have særlige Kilder til sin Raadighed, hvorefter en paalidelig Beregning kunde anstilles. Han var den bestemtteste Modstander af dette Lovforslag, og det lader sig derfor ikke saa ganske let tænke, at han skulde have ansat Summen for lavt; snarere kunde man tænke sig det modsatte. Men selv om nu i Virkeligheden en Afløsning af Tienden skulde kræve et Offer af ca. 47 Mill. Kr. af Statskassen, bliver det Spørgsmaal tilbage, om et saadant Offer vilde være for stort for det store Gode, som opnaaedes derved, det Gode, at den Ulighed, der nu er imellem dansk Jord, fjernedes, og at den Følelse af Underordnelse, som ligger i, at en stor Klasse af vort Lands Folk føler sig sat ned i en lavere Klasse, bragtes til at forsvinde. Vilde det være for stort et Offer, og vilde det særlig være for stort et Offer for at vinde det Gode i